

Denise Kokalj

Slike

razstava
Galerija Velenje
26. avgust – 18. september 2010

Izdala | Galerija Velenje, zanjo Stanislava Pangeršič
Tekst | Milena Koren Božiček, Slađana Mitrović
Kustosinja razstave | Milena Koren Božiček
Oblikovanje | Marinšek & Marinšek
Tisk | Eurograf, naklada | 200 izvodov

*Na naslovnici: **Brez naslova**, olje / platno, 2009*

ZDRSNITI SKOZI EROTIZEM

Ustvarjalni cikel slik akademske slikarke Denise Kokalj, ki je nastal v časovnem obdobju 2009–2010, tematsko združuje raziskovanje telesa, figuralike in neprikritega erotizma. Skozi izpostavljanje vabljlive golote telesa, užitka, fetišističnega razmerja, razgaljenih genitalij ter istospolnih razmerij, se ves čas dotika izredno tanke in občutljive meje med umetnostjo in pornografijo, ki je bila v tradicionalni visoki kulturi jasno razločena. V pojmovanju tradicionalnega akta se je vsaka eksplicitna seksualna vsebina ali seksualizirani namig telesa obravnaval kot pornografski žanr – bil je ostro prepovedan in kriminaliziran, medtem ko je umetnost cenzurirala vsak pogled, ki je bil usmerjen na dražljivo privlačnost posameznih delov telesa ali genitalije; golo telo je v umetnost vstopilo skozi metaforično preobrazbo, alegorijo in biblično-mitološke naracije idealiziranega telesa. 20. stoletje je z možnostjo množične reprodukcije podobe, predvsem z razširjenostjo fotografije in neomejene pretočnosti digitalne podobe na medmrežju, prineslo radikalne spremembe. V hitri skici sodobnega družbenega imaginarija lahko izpostavimo, da so danes podobe in razprave o seksualnosti ključni del večine populističnih revij, reklamno trženje pa je erotizirano, poželjivo (žensko) telo napravilo za sestavni del promocije vsakega proizvoda. Na drugi strani se srečamo s kapitalističnim gonom, ki je profitabilnost pornografskega spektakla dvignil v "družbeno formo", kot je to naznačila Linda Williams¹. Pogled, ki je bil marginalen, skrit in zamolčan, je postal del vsakdanje percepcije telesa, spremenjenega v dobičkonosni števec užitka. Takšno občutenje družbene orientacije nima nobenih omejitev reprezentacije, neustavljivo pronica v naše nezavedno in trči ob samo telo umetnika, zato se ni čuditi, da je eksplicitna seksualnost postala legalni del umetniške transformacije družbeno-realnega v vidno. Če je upodobitev ženskih genitalij Gustave Courbeta v sliki *L'Origine du monde* pomenila transgresijo v slikarstvu kot izrecna prezentacija tistega kar je nereprezentativno, potem se danes v umetniških praksah postavlja vprašanje, kako misliti na seksualnost kot proces invencije.

Denise Kokalj črpa konceptualno zasnovo slike iz fotografije, najdenih podob na medmrežju, ženskih revij, časopisnih naslovnih, reklamnega gradiva; skratka, njene modele moramo iskati v relaciji do podob sodobne kulture in medijske upodobitve razgaljenega telesa. Tovrstna tematska dimenzija erotizma je sorodna z znanimi imeni sodobnih umetnic, kot so Marlene Dumas, Jenny Saville, Ghada Amer, Cindy Sherman, ki prav tako izkoriščajo elemente pornografskega imaginarija za idejni konstrukt umetniških projektov. Slikarkina motivika je heterogeno razpršena od avtoerotičnega telesa, ki najde svoj cilj v ekshibicionistični potezi in izpostavlja gledalcu eksplicitnosti genitalij, do lezbičnih upodobitev ali združitve para, kjer se intimni prostor izpostavlja pogledu. Kljub temu v slikarstvu Denise Kokalj ne moremo govoriti o specifičnih individualnih portretih, temveč gre za uprizarjanje seksualni-

¹ Linda Williams, *Porn studies*, Duke University Press, Durham, 2004.

ziranega izkustva, kakršno nam je posredovano skozi matrico sodobne podobe: posamezne figure kažejo svoj intimni prostor in sočasno nikakršne identitete. Vprašati se je potrebno, zakaj umetnost išče sorodstvo s pornografskim in ali obstaja emancipatorična funkcija eksplicitne seksualnosti in pornografske podobe. Možni odgovor je najti v izjavah umetnic, ki so utelile to izkustvo, kot je za primer Marlene Dumas: "Moja najboljša dela so erotična prikazovanja miselnega nereda² ... Zakaj črpam material iz pornografskih revij kot modele mojih figur, če ni pornografija tisto, za kar mi gre? Zato, ker ne morem videti sebe, ko počnem stvari, ki jih počnem; ne vem kako izgledam, ko gledam nate.³

Slikarstvo Denise Kokalj formalno temelji na zabrisani potezi, v kateri ne moremo spregledati navdušenja nad portreti Gerharda Richterja in fotografsko spekulacijo. Oblika se razvija čez rob, prelije se čez samo sebe in se spaja z ozadjem. Konture uhajajo jasni razločljivosti, kot bi ujeli fotografski posnetek v trenutku hitrega giba, kar podobo zadrži na zamegljenosti, tako da se enoznačna zamejenost forme premakne v prostoru in reprezentacija pridobi karakter nekega zamika.

Takšne podobe erotizma, ki jih je ustvarila Denise Kokalj, nam skozi skupno serijsko branje dajejo uvid v seksualno izkustvo sveta, ki ga konstruira in obvladuje vseprisotna ter vsedostopna podoba, neomejena premoč fotografije in zastopstvo digitalnih medijev.

Slađana Mitrović

SLAĐANA MITROVIĆ, akademska slikarka, doktorandka zgodovinske antropologije likovnega na Fakulteti za podiplomski humanistični študij ISH, v Ljubljani.

² Prevod je lasten po viru Thomas Knubben, Tilman Osterwold: *Marlene Dumas, Wet Dreams, Hatje Cantz, Ravensburg, 2003, str. 20: "My best works are erotic displays of mental confusions."*

³ Prevod je lasten po viru Marlene Dumas: *Intimate Relations, Jacana Media, Roma Publication, 2007, str. 79: "Why do I use source material from pornobooks as models for my figures; if it's not the Pornographic that I'm after? Because I can't see myself when I do the things I do, I don't know how I look when I look at you."*

Denise Kokalj je na zadnji, XX. koloniji diplomantov ALUO našo pozornost pritegnila, svojo pozornost pa usmerila na - morda nenavadno - mestno veduto s perspektive nadrejene pozicije Velenjskega gradu in s pogledom na enega izmed dveh ključnih vstopnih simbolov (Velenjski grad in Rdeča dvorana) mladega mesta, ki sta - v njuni interaktivni komunikaciji - gledalcu prezentirana na dva načina: na eni strani posredno, na drugi pa neposredno. Prednost pozicije gradu je le občutena, prednost naslikane Rdeče dvorane pa je vidna v njeni vpetosti v mestni kare, ki ga je nekoč zasedla, danes pa osvojila. Odnos med zelenim paradižem, ki jo je obkrožal (vse do začetka agresivne gradnje nakupovalnega kolosa), in izstopajočo večnamensko Rdečo dvorano ob vhodu v mesto je bil sicer nekoliko kontroverzen, vendar pa zanimiv predvsem v sociološki liniji razvoja in funkcije mesta. Ta aspekt je slikarka reflektirala z estetskega in sociološkega stališča: opozarja na objekta, ki sta bila v svoji funkciji nerazumljivo prizadeta s posegi, ki so njuni veduti surovo prizadeli. Primer imenovane vizualizacije enega izmed teh objektov dokazuje, da je »bil« zelo zanimiv v svoji funkciji in lokaciji. Rdeči kubus je na sliki Kokaljeve brez izpostavljenih detajlov in drugih njegovih posebnosti prepoznaven in bo tak zabeležen v analih. Ne samo slikarčin vtis te arhitekturne in krajinske vedute, tudi prepoznavnost posebnosti v izboru slik za nagrado lanske kolonije in vključitev v stalno zbirko Galerije Velenje podpirajo ugotovljeno svojevrstnost fenomena te arhitekture, ki se je dobro ugnezdila v mesto.

Le nekaj mesecev pozneje se je zgodil preskok v avtoričinem slikarstvu. Iz urbanega bivalnega okolja na urbanizirano in spremenljivo življenje, ki se vse bolj vsiljuje v vsa okolja in življenjske navade ljudi. Ti motivi so iz njenega že znanega - ali manj znanega - okolja in so nič manj svetovljansko nebrzdani v manjših kot v večjih mestih tega univerzuma. Mnoge med njimi lahko razumemo kot erotične ali celo pornografske, čeprav se še najbolj zdijo družbeno kritični. Preko druge ali tretje osebe upodobljenec mehkeje »preverja« svojo podobo, ki je v takih upodobitvah manj verjetna v avtoportretni obliki, mnogo bolj pričakovana pa v upodobitvi tretje, ponujene osebe. Popularna umetnost je v koncept tradicionalnih upodobitev vnesla preobrat, ki je skoraj sto let kasneje prestopil kritično mejo te zvrsti; častila je popularnost do te mere, da se je le-ta zažrla v vse pore življenja in zvrsti umetnosti in jih siromašila celo do izpraznjenega populizma. Nekatera prepoznavanja ali pa spontane reakcije, kot je slikanje Denise Kokalj, to popularnost na svojevrsten način brez mistificiranja vračajo v vsakdanjik. Iskanje in najdenje pravega motiva avtorici očitno pomeni, da je našla smer ali motiv figuralnega, ki ga razvija, preoblikuje ali pa ohranja do naslednjega premika figurativnega, v katerem zadržuje ali opušča prejšnje, če jim ne vdahne nove konotacije bolj pripovednih parametrov, nove senzacije ali občutenja. Kadar je objekt figura, ki je čutna oblika, jo dojemamo kot neposreden prenos: neposredno čutno zaznavanje je v primeru slikarstva Denise Kokalj fokusirano izključno na figuro. Ozadje je nepomembno ali pa podprto z najbolj elementarnimi predmeti prostora, ki jih v primerjavi s ključnim objektom komaj zaznamo. Vsa pozornost je usmerjena k aktu dogajanja posameznega dejanja ali celo izseku tega dejanja. Čeprav je figuralika klasična tema, je v tem primeru podana s svojevrstnega vidika nove dokumentarnosti in erotike.

MILENA KOREN BOŽIČEK,

umetnostna zgodovinarica, magistrica znanosti iz umetnosti novega veka, muzejska svetnica v Galeriji Velenje.

Denise Kokalj

se je rodila leta 1963 v Ljubljani. Leta 2010 je diplomirala na Akademiji za likovno umetnost in oblikovanje Ljubljana, smer slikarstvo. Razstavljala je: 2008 Ljubljana, mesec kulture ŠOU; Galerija Severia Koper, Preboj mladih; Ex tempore Piran; 2009 Galerija Velenje, Kolonija diplomantov ALUO; Galerija Severia Koper, Preboj mladih; Ex tempore Piran; 2010 KUD France Prešeren Ljubljana, R/Evolucija; Loški muzej-Galerija Ivana Groharja Škofja Loka, Nabrusimo kose; Ljubljanski grad, Palacij, XIII. mednarodna likovna kolonija Križanke, 2010. Nagrade: 2. nagrada XX. kolonije ALUO Ljubljana, Velenje 2009.

Brez naslova, 2010, olje / platno

Brez naslova, 2010, olje / platno

Katja Zdravec

Rodila sem se 26. 3. 1985 v Ljubljani. Končala sem Srednjo šolo za oblikovanje in fotografijo, sedaj pa zaključujem Akademijo za likovno umetnost in oblikovanje Ljubljana. Leta 2009 sem sodelovala na skupinski razstavi v Galeriji Velenje, Hostlu Celica v Ljubljani ter istega leta na skupinski razstavi v galeriji Severia v Kopru. Prejela sem 2. nagrado XX. kolonije ALUO Ljubljana v Velenju 2009.

Spomin lesa 4, 2009, akril / platno

MILENA KOREN BOŽIČEK, umetnostna zgodovinarica, magistrica znanosti iz umetnosti novega veka, muzejska svetnica v Galeriji Velenje.

struktur, njuno razmerje je spreminjajoče, v korist prevladovanja ene ali druge. Vsekakor pa je pri Zadravčevi izrazito ohranjanje elementov slike kot umetniške vrednote.

Katja Zadravec išče svoje motive v naravi. Že na XX. koloniji! diplo-
la predvsem na drevesa. Drevo je v zgodovini slikarstva vedno zasedalo po-
membno mesto - kot spremiljač! element pokrajine ali osrednji objekt slike
-, tako tudi v 19. stoletju. Camille Pissarro je naslikal drevesa v krajini: v pr-
vem planu je ritmika dreves, spremiljajo pa jo magične sence. Zadravčeva je
svoja drevesa skoncentrirala na osnovne elemente, med njimi pa se včasih
pojavi nov prostor, drugič gre zgolj za ponavljanje se geometrijske ele-
mente v prostoru, ki vzbujajo pozornost še zaradi zanimivega barvnega ali
strukturnega rasta. Debla so elementarne vertikalne, ki jih slikarka korespon-
dira s horizontalami neba, zemlje in vseh materialnosti, s katerimi uravnote-
ži ali spreminja motiviko. S temi odnosi ali za njimi se pojavlja nova melo-
dika, ki spodbuja ustvarjanje nove slikovne zgodbe. Vstopi, vdori in pojav-
nost svetlobe te zgodbe in melodije dramatično zapletajo ali pa sproščajo
s pomočjo barv. Barve so izmišljene ali pa pretirano dramatične, vendar ve-
dno usklajene s stopnjami zapleta in so tako preprčiljiva refleksijska pretkele-
ga spomina ali spominskih srečanj v podobnem okolju.

Drevesa ali gozd so motivirali številne slikarje. Tako je Theodore Rous-
seau običajni motiv krajine večkrat naslikal mistificirano v biserno svetlečih
odtenkih, v skrbno izbranem dnevnem trenutku, ki je odkrival vse odtен-
ke barvnih čarobnosti. Pri Zadravčevi ta senzibilnost ni primerljiva z vzduš-
jem fontainebleauskega gozda, ima pa z njim marsikaj skupnega njena ne-
posredna prezentacija vzdušja, ki ga čuti v stiku z izbranim ali naključnim
okoljem.

Slikarstvo Felixa Vallotona je preplet klasičnega poznega 19. stoletja
in slikanja v živo. To ni ujetje bežnega trenutka, ampak barv in jasnih oblik,
ki s svojimi izostrenimi detajli delujejo nad vse senzibilno. Prav v segmen-
tu senzibilnosti vidim primerjavo s krajino katje Zadravec. Drevesa so liki, ki
narekujejo zgodbo slike: ta se razpira od centralnega debela z izostrenimi ak-
centi stabilnosti in barve do nizanja oddaljenih debel v neskončnost prosto-
ra s podarjen, predirljivo svetlobo, ki preusmerja gledalčovo pozornost in
aktivira težnjo po odkrivanju novega v naslikanem prostoru. Lumen ekste-
rija je v bežnih pogledih na novonastale slike neizstopajoč vse do takrat,
ko se s sliko začnemo ukvarjati in ne samo gledati. Liričnost in intuicija nas
vznemirjata prav tako kot ustvarjalno, slikoviti učinki med likom in ozadjem
so poenoteni. Krajina je pri Zadravčevi reducirana na like dreves, formalne
učinke pa dosega s pronicljivo svetlobo in njenimi efekti, ki prosevajo in od-
sevajo skozi vertikalne dreves. Tako je bolj izrazita ploskovitost v odsotno-
sti učinkov prostorskega poglabljanja, vendar pa se skozi ustvarjeno mrežo
izstopajočih elementov pojavlja način ustvarjanja: novo mreženje prostora
in združevanje struktur v enote simbolične in skupinskega spomina. Ko je
vdih umetnikovega čustva in intuicije v pravih položajnih razmerjih, nastanejo
zelo intimni artefakti.

Očitna prisotnost ekspresivnega in pripovednega, jasna slikarčina ge-
sta in njena sled ter subjektivni akcenti barve se združujejo v celoto nove
podobe. Slika ne izžareva izrazite prostorske iluzije in tudi ne zaprtosti

Na naslovnici: *Spomnina lesa 7*, akril / platno, 2010

Izdala | Galerija Velenje, zanja Stanislava Pangaršič
Tekst | Milena Koren Božiček, Sladana Mitrović
Kustosinja razstave | Milena Koren Božiček
Oblikovanje | Marinšek & Marinšek
Tisk | Eurograf, naklada | 200 izvodov

razstava
Galerija Velenje
26. avgust – 18. september 2010

S i i k e

Katja Zadravec

